

akademia

MERKEZ – ÇEVRE İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA BASIN MESLEK ÖRGÜTLERİ

Özet

Bu makale Türkiye’deki Basın Meslek Örgütlerini, Medya Derneği’nin kurulmasında belirleyici olan tutumlarından hareket ederek irdelemektedir. Çıkış noktasını, meslek örgütleri arasında cereyan eden politik ayrışmanın nedenlerini anlamak oluşturmaktadır. Şerif Mardin’in merkez-çevre teorisinin çözümleyici anahtar olarak kullanıldığı çalışmada, kavramsal ve tarihsel analiz yapılmakta, meslek örgütleri tarihsel seyri içinde aktarılmaktadır. Merkez-çevre teorisinin sunduğu imkânlardan hareket edilerek basın meslek örgütleri ve bu çerçevede Medya Derneği için konumlandırma yapılmaktadır. Bu çalışmanın sonucuna göreyse Türkiye’de iktidar mücadelesinin yaşandığı alanlardan birisi de basın meslek örgütleridir ve bu mücadele merkez-çevre teorisindeki ayrışma noktalarına uygun şekilde gerçekleşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Medya Derneği, Şerif Mardin, Merkez-Çevre Teorisi, Gazetecilik, Basın Konseyi

The Press Professional Organizations in the Context of Centre-Periphery Relations

Abstract

This essay examines the press trade bodies in Turkey by setting out to road considering their decisive stance, which caused the Media Association be established. The gist of the starting point of this essay is to understand the reasons of the political opposition going on amongst the trade bodies. Through this research, in which Şerif Mardin’s theory of centre-periphery is employed as analytical tool, the trade bodies are represented in a historical course by executing a conceptual and historical analysis. By employing the opportunities of the centre-periphery conceptualization, a position defining for the press trade bodies and accordingly the Media Association is being taken on. According to the result of this research, one of the fields where a struggle for the power is happening is the press trade bodies and this struggle is going on in accord with the separation points in the centre-periphery theory.

Key words: The Media Association, Şerif Mardin, Centre-Periphery Theory, Journalism, the Press Council

Giriş

Türkiye’de basın kamuoyunun bilgilendirilmesinde ve belirlenmesinde güçlü bir maziye sahiptir. 1831 yılında yayınlanan Takvim-i Vekayi gazetesi, basının kitleleri etkileme gücünden faydalanmak amacıyla Devlet-i Âliye tarafından çıkartılmıştır. Siyasal, toplumsal, kültürel ve ticari nitelikli pek çok tartışma basın aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Basın-siyaset ilişkisi, basın-sermaye ilişkisi ve çoğu zaman da basın kuruluşlarının kendi aralarında giriştikleri kalem kavgaları gazetelerin özellikleri arasındadır. Genellikle doğruyu kimin söylediği veya ülke çıkarı için hangisinin daha faydalı olduğu ekseninde yoğunlaşan tartışmalarda maddi çıkar beklentisi ve ideolojik yaklaşım temel dinamiği oluşturmaktadır.

Medya organlarının birbirlerine karşı ve birbirlerinin dışında siyasi ve sosyal yapılara karşı izledikleri genel yayın politikasında ideoloji, inanç ve değerler, çoğu zaman maddi kaygıların ötesine geçebilmektedir. Belki, dava gazeteciliği kapsamında ele alınabilecek olmasına rağmen gazeteler, bu anlayışı sürdürmekte ısrarlı davranmaktadır. Ülke içinde cereyan eden siyasi ve sosyal tartışmalarda herkes durduğu yerden hareketle doğru olanı söyleme ve kabul ettirme çabasıdır. Sadece gazeteler değil aynı zamanda gazetelerin bir devamı olarak basın meslek örgütleri de kuruluş felsefelerindeki kapsayıcılığın dışında kalarak belirli dayanak noktalarından hareketle kendi yaklaşımlarını netleştirdiği görülmektedir. Çünkü medyada yaşanan tartışmalar meslek örgütlerindeki karar alıcıları da etkilemektedir.

Bu çalışma ağırlıklı olarak basın meslek örgütlerine odaklanarak gazetecilerin meslek örgütleri aracılığıyla geliştirdikleri farklı duruşu ele almayı hedeflemekte; bunu yaparken siyaset biliminin temel çözümleyicilerinden merkez-çevre teorisini anahtar olarak kullanmaktadır. Türkiye’nin siyasi, sosyal, ideolojik ve kültürel yapısının çözümlenmesinde ilk kez Şerif Mardin tarafından kullanılan kavramsallaştırmanın basın meslek örgütlerinin duruşlarını ve söylemlerini kapsayıcı bir muhtevaya sahip olduğu iddiası, çalışmanın temel sorunsalı durumundadır.

Basın meslek örgütleri, aslında gazeteciliğin bir devamı olarak varlığını sürdüren ve daha çok mesleğin problemlerini çözüme kavuşturmak, gazetecilere özdenetim sağlamak amacıyla faaliyet gösteren kurumlardır. Türkiye’nin basın tarihi irdelendiğinde bu niyetle ortaya çıkan birçok kurumun olduğu görülebilir. Bu makalede öncü sayılabilecek meslek örgütleri ele alınmakta ve meslek örgütleri merkez-çevre teorisi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu yönüyle makalede betimleme yöntemi kullanılmaktadır.

Merkez-çevre teorisi burada basın meslek örgütlerinin neyi, nasıl ve neden söylediklerinin daha iyi anlaşılabilmesi için anahtar bir kavramsallaştırma birimi olarak kullanılırken, alt metinde ya da dip seste bu teorinin basının anlaşılabilmesinde temel bir çözümlenme aracı olduğuna gönderme yapılmaktadır. Makalede ele alınan süreci bugünkü tartışmalardan ve güncel gelişmelerden ayırabilmek amacıyla Medya Derneği kuruluş süreci özelinde ve güncel olaylara yaklaşımı konusunda diğer basın meslek örgütleriyle arasındaki farka değinerek ele alınmaktadır. Ayrıca konuyu temellendirmek için yeri geldikçe tarihsel bağlama başvurulmakta, hem merkez-çevre teorisi hem de meslek örgütleri için tarihi perspektif irdelenmektedir. Basın meslek örgütlerinin tarihsel akış içinde değerlendirilmesi sırasında Medya Derneği ile birlikte ortaya çıkan ana akımdan ayrışma durumu makalenin temel çıkış noktasını oluşturmakta ve farklılaşan tercihler merkez-çevre teorisiyle açıklanmaya çalışılmaktadır.

1. Merkez - Çevre Teorisi

Şerif Mardin’in “Türkiye Siyasasını Açıklayacak Bir Anahtar: Merkez-Çevre İlişkileri” (Mardin, 1999, 34) başlıklı makalesi, özellikle 1990’lardan beri, siyasetin ve toplumsalın çözümlenmesinde başvurulan bir teori niteliğindedir. Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne uzanan çizgiyi yöneten-yönetilen arasındaki siyasi, ekonomik ve kültürel farklar ekseninde değerlendiren makalede Mardin, en temel vurgusunu ‘merkezin çevreyi kontrol etme

çabası' bağlamında yapmaktadır. Amerikalı sosyal teorisyen Edward Shils'in "Merkez-Çevre" (Shils, 2002, 86) başlıklı makalesinde olduğu gibi "Toplumun bir merkezi vardır" cümlesiyle çalışmasına başlayan Mardin; küçük gelenek büyük gelenek ayrılığı çerçevesinde ele aldığı kültürel farkı Ziya Gökalp'ten şu ifadelerle alıntılar;

Her milletin iki medeniyeti vardır: resmi medeniyet, halk medeniyeti... Başka kavimlerde resmi medeniyetle halk medeniyeti o kadar açık bir suretle ayırt edilemez. Türklerde ise, bu ayrılık ilk bakışta göze çarpar. Türklerde resmi lisandan, resmi edebiyattan, resmi ahlaktan, resmi hukuktan, resmi iktisadiyattan, resmi teşkilattan büsbütün başka bir halk lisani, halk edebiyatı, halk ahlakı, halk hukuku, halk iktisadiyatı, halk teşkilatı vardır. (Mardin, 1999, 22)

Mardin'e göre; Osmanlı İmparatorluğu, 19. yüzyılın başında kültür bakımından 'küçük' ve 'büyük' gelenekler olmak üzere ikiye ayrılmakta ve bu kesimler birbirlerinden ayrı ve uzak bir yaşam sürdürmektedirler. (Mardin, 1999, 28) Kazandığı yeni formlar olmakla birlikte yaşam tarzları ve zihinsel kodları bakımından benzer bir ayrılığın Türkiye Cumhuriyeti'nde de varlığını koruduğunu belirten Mardin, 1950 seçimlerine kadar katı bir merkezîyetçiliğin ve merkezin kontrolünün sürdüğüne değinir. Ona göre, Demokrat Parti'nin 14 Mayıs 1950 seçimlerini kazanarak iktidara gelmesi çevrenin merkeze doğru gerçekleştirdiği ilk büyük yürüyüştür. (Özbudun, 1995, 8) Mardin'in çözümlemesinden hareket eden siyaset bilimci Mustafa Aydın, Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet Türkiye'sinin ikisinde de 'elit-halk' ayrımı olmakla birlikte Osmanlı'da yer almayan 'laik' niteliğin Türkiye Cumhuriyetinde kurucu ilke olarak kabul edilmesiyle birlikte, merkezle-çevre arasındaki hayati bağı oluşturan din faktörünün yeniden tanımlandığını, böylece toplumla devlet arasında keskin bir kopuşun ortaya çıktığını vurgulamaktadır.

Gerçekten de Osmanlı'dan Cumhuriyet Türkiye'sine uzanan çizgide merkezde seçkinler ve onların temsil ettiği bir devlet ve kurumsal yapıları ile çevrede kendine özgü kurumlarıyla halk bulunmaktadır. Bu denklemde din, Osmanlı döneminde algılanış farkı olsa da merkez ve çevrenin ortak (aynı zamanda siyasal) değeridir. Cumhuriyet döneminde ise kontrolde tutulmakla birlikte merkezin dışında tutulan -din- özel bir halk etosu haline getirilir. (Aydın, 2002, 249) Cumhuriyet devrinde bu faktörün de devreye girmesiyle birlikte Osmanlı'da merkez-çevre ayrımını ortaya çıkartan nedenlere, diğerlerine göre daha güçlü başka bir etkenin daha katıldığını belirtmek mümkündür.

Toplumsalın ve siyasalın çözümlenmesinde 'merkez-çevre' yaklaşımını kullanan Ergun Özbudun'a göre merkezden kastedilen; Tanzimat'tan beri Osmanlı-Türk siyasal sisteminde büyük ağırlığı olan modernleştirici asker ve sivil bürokrasi, diğer bir deyimle devlet elitleridir. Merkezin siyasal felsefesinin ana unsurları, modernleşme ideali, milliyetçilik, laiklik, merkezîyetçilik ve vesayetçi reform anlayışıdır. Çevre ise; bu yönetici elite dâhil olmayan, geleneksel değerlerine bağlı, dolayısıyla İslami hassasiyetleri daha güçlü, devletin kendi günlük hayatına mümkün olduğunca az müdahale etmesini isteyen geniş halk kitlelerinden oluşmaktadır. (Özbudun, 2007)

Kökene modernleşme ve reform çabalarıyla Osmanlı'yı yıkılmaktan kurtarma çabalarına dayanan cepheleşme olgusu Tanzimat Fermanı'nın yayınlanmasından sonra gelişmeye başlayan bürokrasi sınıfının tarz-ı siyasetiyle görünür olur. Toplumun talepleri doğrultusunda değil de batılılaşmış aydın-bürokratin zihninde şekillenen değişim fikri, esasında gücünü devletten alır ve devlet gücüyle yenileşmeyi sağlayarak toplumu değiştirmeyi amaçlar. Bu duruma bir tepki olarak yeşermeye başlayan gelenekçi-liberal cephe ise dine ve geleneğe dayanmaktadır. (Kongar, 1998, 610) Kemal Karpat, genellikle CHP özelinde vurgulanan 'merkez' olgusu ile 'çevre' arasındaki farklılığı, onun halkla kurduğu ilişki biçiminde somutlaştırır. DP veya diğer çevre partilerine göre CHP ile halk arasında tam anlamıyla bir yöneten-yönetilen ilişkisi mevcuttur. (Karpat, 2003, 400-401) Demokrat Parti'nin 1950 yılında iktidara gelmesiyle birlikte hareket

alanı genişleyen Çevre, 1970’lerde Milliyetçi Cephe hükümetleri, 1980’lerde Turgut Özal, 1990’larda Refah Partisi ve 2002 sonrasında AK Parti ile siyasi iktidar alanında belirleyici bir çizgiye sahiptir.

Öte yandan merkez-çevre tanımlamasının sınırlarının flulaşmasına yol açan bu dönemlerle birlikte siyasalın çözümlenmesinde kullanılan merkez-çevre teorisine yönelik yaklaşım kavramsal zenginlik kazanır. Binnaz Toprak, yeni sürecin şekillenmesinde Necmettin Erbakan’ın başlattığı MSP geleneğinin belirleyici rol oynadığını vurgulamaktadır. Ona göre; MSP’nin tanımında ‘Batılılaşma’, çağdaşlaşmanın bir ön koşulu olmaktan çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında elit kültürü artık eskisi kadar monolitik değildir. Cumhuriyet tarihinde ilk kez Kemalist elitin karşısında ikinci bir merkez oluşmaktadır. Başka bir deyişle, elit-kitle ayrımının yanı sıra bir elit-elit ayrımından bahsedilebilir. MSP’nin dayandığı taban da, büyük oranda, ya iktisadi ya da sosyal – siyasal yönden Kemalist merkezin dışına itilmiş kişilerden oluşmaktadır. (Toprak, 1997, 395) Bu kapsamda bakıldığında benzer ayrışmanın basın meslek örgütleri alanında ortaya çıkabilmesi için 2010 yılını beklemek gerekmiştir.

Liberal-muhafazakâr yeni cephenin siyasal ve ekonomik alanda hızla görünür olması analiz düzleminde ortaya çıkan farklı kavramlara kapı aralar. Türkiye toplumunun siyasal ve toplumsal yapısını açıklama çabasındaki diğer yaklaşımların da genellikle ikili yapıya vurgu yaptığı, aynı olmamakla birlikte benzeri ayrımlar üzerinde durduğu görülmektedir. Özü itibariyle aynı şeye işaret ediyor olsalar da merkez-çevre teorisi yeni adlandırmalarla ele alınmaya başlanır. Bu kapsamda değerlendirilebilecek yaklaşımlardan birisi Emre Kongar’a aittir. Ona göre Türkiye’nin siyasal yaşamı sınıfsal ilişkilerin iç içe girdiği, kökleri Osmanlı’ya dayanan, iki karmaşık cephe çizgisinde çözümlenebilir. Bunlardan biri, devletçi-seçkinçi cephe, öteki gelenekçi-liberal cephedir. (Kongar, 1998, 131)

Başka bir tanımlamanın sahipleri Binnaz Toprak ve Ali Çarkoğlu “Laikçiler ile İslamcılar” (Çarkoğlu ve Toprak, 2006, 29), Nilüfer Göle “Merkezin Elitleri ile Çevrenin Elitleri” (Göle, 1997, 514) kavramlarını siyasal çözümlemelerinde kullanmaya başlamıştır. Hasan Bülent Kahraman yeni mücadelenin “merkezdeki çevre ile çevredeki merkez” arasında yaşanmaya başladığını belirterek merkezle çevrenin geçirdiği dönüşüme işaret etmektedir. Kahraman’a göre bütünlüğü bozulan merkez ile çevre artık yeni unsurlar barındırmaktadır. (Kahraman, 2008, 123) Yusuf Kaplan’a göre Türkiye’nin ekonomide ve dış politikada elde ettiği niceliksel sıçramanın yanında niteliksel bir sıçrama yapabilmesi için mevcut iki Türkiye görüntüsünden kurtulması gerektiği üzerinde durmaktadır. Kaplan’a göre Türkiye şizofrenik görüntüler arz eden, ‘laik devlet - Müslüman halk’ gerilimine yol açan, birbirini fena hâlde iten iki Türkiye görüntüsünü tarihe gömmenin yollarını bulabilmeli ve ufku sınır tanımayan ‘yerli’ bir entelijansiyaya kavuşabilmelidir. (Kaplan, 2011)

Ülkemizin sosyal yapısına değişik pencerelerden bakan sosyal bilimcilerin tanımları farklı olsa da koydukları teşhis genellikle, ikili bir zihne işaret etmektedir. Dolayısıyla farklı isimlendirmelerle anılıyor olsalar dahi merkez-çevre ikiliğine dayanılarak yapılan tanımlama Türkiye’de siyasetin ayrışma çizgisini oluşturmaktadır. Merkez-çevre mücadelesinin en belirgin olanının siyasal partiler aracılığıyla devam edeni olduğunu da söylemek gerekir. Cumhuriyet Türkiye’sinin kuruluşundan bu yana siyasal partiler evinde bir mücadele devam etmektedir. Dönemsel olarak parti isimleri değişmekle birlikte genellikle partiler arasında CHP’nin temsil ettiği parti türleri merkezin değerlerini, Demokrat Parti, Turgut Özal’lı Anavatan Partisi, Refah Partisi ve AK Parti gibi partilerin çizgisi ise çevre unsurlarını temsil etmektedir. Ayrıca merkez-çevre ayrım çizgisinin görüldüğü alanlar arasında medya, siyasetin ve toplumsalın düşünsel ve ideolojik tahayyüllerinin yansıdığı bir alan olarak öne çıkmaktadır. Meslek örgütleri de medyanın doğal uzantısı niteliğiyle bu ayrımın izlenebileceği alanlar arasında yer alır. Medyada, görünürde karşılıklı genel yayın politikasından memnun olmayan gazete yöneticilerinin tavrı gibi

algılanabilecek parçalanma durumu, arka planda ancak siyaset biliminin imkânları kullanılarak açıklanabilecek normatif problemleri barındırır. Şerif Mardin'in Türkiye siyasetini ve toplumunu açıklarken kullandığı merkez-çevre kavramı burada basın meslek örgütlerinin yaşadığı ayrışmanın izah edilmesi için tercih edilebilecek nitelikleri içermektedir. Mardin'in makalesi ve yine bu çerçevede vurgulanan benzeri yaklaşımlar meslek örgütlerinin söylemlerindeki ayrışmasının anlaşılmasında katkı sunmaktadır.

2. Türkiye'de Basın Meslek Örgütleri

Gazetecilik kendi başına, salt habercilik ekseninde yapılan iş olmanın ötesinde çeşitli alanlarda örgütlenmeyi; bir yandan siyasetçilere ve sermayedarlara karşı kendi haklarını savunurken yeri geldiğinde onlarla işbirliği yapabilmeyi zorunlu kılan bir işlevi barındırmaktadır. Bu kapsamda gazetecilik, yayın ilkeleri alanında ve ağırlıklı olarak taraf tutma, şiddeti özendirme gibi konularda çerçeve sorunu yaşamaktadır. Bu çerçevenin kim tarafından oluşturulacağı ve yaptırımların ne gibi içeriği bulunacağı noktasında çareler aranmaktadır. Gazeteciliğin bir meslek olarak ilkeler çerçevesinde kendi saygınlığını, mesleki var oluşunu koruyabilmesi ve sürdürülebilirliği bakımından örgütlenme zorunludur. Gazetelerde çalışanların hakları, çalışanlar tarafından değil de dışarıdan denetleyici sıfatıyla mesleğe müdahil olabilen meslek örgütleri tarafından yerine getirildiği takdirde daha kalıcı sonuçların alınabileceği düşünülmektedir. Türkiye'nin basın tarihi irdelendiğinde gazeteciliğin sınırlarının belirlenebilmesi ve gazetecilerin hem bireysel olarak hem de kurumsal olarak devletin, sermaye kesiminin ve gazete sahiplerinin karşısında korunabilmesi için meslek örgütlerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Meslek örgütlerinin ilki ise Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde kurulmuştur.

2.1. Matbuat Cemiyeti

Sultan II. Abdülhamit 1908 yılında II. Meşrutiyet'i ilan ettiğinde Osmanlı İmparatorluğu; Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkçülük gibi Üç Tarz-ı Siyasi (Akçura, 2005) anlayışın 'hürriyet' istediği bir atmosferi yaşamaktaydı. Bu süreçte gazete ve dergi, hürriyet isteğinin dile getirildiği öncü yayın organlarıdır. II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinin hemen akabinde bir araya gelen gazeteciler, gazeteleri daha bağımsız hale getirmek ve özellikle sansüre son vermek ve sansür girişimleri karşısında daha kararlı durabilmek için bir meslek örgütü kurmaya teşebbüs ettiler. Osmanlı Matbuat Cemiyeti adı verilen meslek örgütü gazetecilerin temel hak ve özgürlüklerini savunmayı hedefliyordu. Bu örgüt Türkiye'de kurulmaya çalışılan ilk basın meslek örgütü olarak tanımlanabilir. (Topuz, 2003, 82) Ancak "Gazetecilerin ilk defa giriştikleri Matbuat Cemiyeti kurma çabası iki yıl uğraşıldıktan sonra sonuçsuz kalır. Hiçbiri, kendi hizip anlayışı dışında bütün meslektaşlarına uygulanabilecek bir meslek ilkeleri çerçevesinde buluşmayı tasarlayamamıştır." (Koloğlu, 1999, 69-77) Ayrıca II. Meşrutiyet sonrasında sadece ilk iki ay içinde 200'den fazla gazete kurulması gazetecilik alanındaki dinamizmi göstermektedir. (İskit, 1939, 76) Fakat sonrasında İttihat Terakki Fırkası'nın muhalefete tahammül edemeyecek nitelikler kazanan politikası basındaki özgür ortamı dağıtmıştır. Bu dönemde "İttihat Terakki Fırkası, bir yandan bütün muhalifleri sürüp hapse yollarken, hattâ öldürerek ortadan kaldırırken, bir yandan da 1917'de kendi anlayışını izleyecek ilk Osmanlı Matbuat Cemiyeti'ni kurdurmuştur." (Koloğlu, 1999, 69-77) Osmanlı'nın çöküşü ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sırasında görülen politik, ekonomik ve toplumsal problemler, büyük ölçüde basına da yansımıştır. Sonrasında ise hem Osmanlı İmparatorluğu'nun içine sürüklendiği yıkılma süreci ve hem de Cumhuriyet Türkiye'sinin yaşadığı kuruluş döneminin 'olağanüstülüğü' yeni bir Cemiyeti kurma girişimini de engellemiştir. Zikredilen bu dönemlerde, İttihat Terakki iktidarının Osmanlı Devleti'ni yıkılmaktan kurtarmak iddiasıyla oluşturduğu sertlik politikası ve Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ise Cumhuriyet Halk Partisi aracılığıyla iktidar sahiplerinin yeni bir devlet kurarken ortaya çıkabilecek farklı yaklaşımların yıkıcı olabileceğine dönük kaygılarından dolayı Türkiye, basın

alanında sıkıntılı ve yasakçı bir dönemi yaşamıştır. Kontrol dışı yayınların genç Cumhuriyet için tehlike oluşturabileceği varsayımıyla gerçekleştirilen yasal düzenlemelere ek olarak, mevcut yayın organlarını tek çatı altında buluşturacak yapılanma için de adım atılmıştır. Basın Birliği'nin bu çerçevede ortaya çıktığı görülmektedir. (Topuz, 2003, 160-161)

2.2. Basın Birliği

1930'lu yıllarda Devlet ile diğer sivil örgütleri bütünleştirebilmek için yapılan çalışmalardan birisi, farklı kurumları, devletin temel ilkeleriyle uyumlu hale getirecek düzenlemelerin yapılmasıdır. Bu kapsamda Kongre'ler düzenlenmektedir. 25 Mayıs 1935 tarihinde gerçekleştirilen I. Türk Basın Kongresi de bunlardan birisidir. Bu kongreyle birlikte basının denetlenmesinde ve kontrol edilmesinde yeni bir adım atılmıştır. Kongrenin ardından Ulus Gazetesi Başyazarı Falih Rıfkı Atay'ın Başkanlığında Basın Birliği kurulmuştur. Birliği resmileştiren yasa ise 27 Haziran 1938 yılında 3511 sayılı ile yayınlanmış ve 14 Temmuz 1938'de Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. (Özgen, 1994, 133) Basın Birliği'nin resmi olarak kurulmasıyla birlikte gazeteciler mesleki bir kuruluşun çatısı altında toplanmış olurlar. Bununla birlikte Basın Birliği zorunlu bir mesleki kuruluş olmanın yanı sıra gazetecilere uyguladığı cezai yaptırımlar nedeniyle de demokratik ülkelerdeki söz ve basın özgürlüğü anlayışının uzağında yer alır. (Özgen, 2000, 24)

Türkiye'de Basın, İkinci Dünya Savaşı boyunca Basın Birliği'nin denetiminde çalışmalarını sürdürür. Savaşın sona ermesiyle birlikte küre ölçeğinde yaygınlaşan demokratikleşme vurgulu yeni eğilimin etkileri Türkiye'de görülmeye başlayınca, gazetecilerin haklarını daha fazla savunacak kurumsal bir dönüşüm için, basın mensupları harekete geçer. Basın Birliği'nin antidemokratik uygulamalarını anlatan gazeteci Hayri Alpar, gazetecilerin Birliğe çok zor üye yapıldığını, fakat kolaylıkla üyelikten çıkarılabildiğini belirttikten sonra, "Gazetecilerin kaderi patronlara bağlıydı" ifadesini kullanır. Alpar'a göre Basın Birliği'nde gazete patronları egemendir ve hiçbir sosyal güvenlik, sosyal dayanışma ortada yoktur. Birliğin kasası ilan gelirleriyle dolu olmasına rağmen işsiz gazeteciler ve gazetecilerin hasta yakınlarını memnun edecek herhangi bir plan bulunmamaktadır. Birliğe başboşluk ve güvensizlik hâkimdir. (Gökman, 1970, 61)

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin Tek Partili sistemden çok partili sisteme geçiş süreciyle birlikte Basın Birliği'nin mevcut yapısının daha fazla eleştirilir olduğu ve değişmesi yönündeki baskıların arttığı görülmektedir. İlk girişim, Basın Birliği'nin yönetimini devralarak değişimi hayata geçirmek amacıyla yapılır. Basın Birliği'nin İstanbul Şubesi için 6 Aralık 1945 tarihinde yapılan Kongre, Sedat Simavi'nin liderliğindeki gazeteciler tarafından kazanılır. Böylece kamuoyundaki özgürlük ve demokrasi rüzgârının da etkisiyle Tek Parti yönetimine karşı gerçekleştirilen girişim olumlu sonuç vererek basın özgürlüğü konusunda önemli bir kazanım elde edilmiş olur. Gazeteciler, 'İş güvenliği ve düşünce özgürlüğü' için Basın Birliği'ni dönüştürme çabasıdayken Tek Parti yönetimindeki ülkede sosyal ve siyasal alanlarda da basının geleceği hakkında arayış devam etmektedir. Başbakan Şükrü Saraçoğlu'nun basın örgütlerini incelemek üzere Avrupa'ya gönderdiği Hüseyin Cahit Yalçın'ın raporu etkili olur. Batı Avrupa'da Türkiye'deki Basın Birliği'ne benzer bir örgüt bulunmadığı yönünde ifadeler içeren rapor, Basın Birliği'nin kapatılmasındaki faktörlerden birisidir. Birlik, İsmet Paşa'nın talimatıyla 1946'da lağvedilir. (Alemdar, 1990, 77-78) Tek Parti dönemi siyasal anlayışını dikkate alarak belirtmek gerekirse Basın Birliği, Şerif Mardin'in belirttiği anlamda doğrudan merkezin uzantısı konumundadır.

2.3. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti

Basın Birliği'nin kapatılması ve Haziran 1946'da Sedat Simavi başkanlığında Gazeteciler Cemiyeti'nin kurulması Türkiye'de basın için örgütlenme bakımından yeni bir sürecin başlangıcı olarak değerlendirilebilir. Gazeteciler Cemiyeti'nin yanı sıra hemen akabinde yine hükümetin

kontrolü dışında 1952 yılında Gazeteciler Sendikası'nın kurulması; ayrıca Cemiyetin başvurusu üzerine 1950'de İstanbul Üniversitesi'nde Gazetecilik Okulu açılması, bu dönemde gazetecilik alanını zenginleştirecek şekilde mesleki açıdan atılmış adımlardır. (Koloğlu, 1994, 73) Gazeteciler Cemiyeti, şu anda en eski meslek örgütü hüviyetiyle çalışmalarını sürdürmektedir. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin yayın anlamındaki en önemli çalışmalarından birisi olarak, 1997 yılında kamuoyu ile paylaşılan 'Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumlulukları Bildirgesi' (Çitoğlu ve İçci, 2010, 7-12) belirtilebilir.

Öte yandan Gazeteciler Cemiyeti, 1990'larla birlikte çevresel unsurların yükselişe geçmesine koşut olarak merkezîyetçi bakış açısı güçlenen bir meslek örgütü kimliğiyle görünür olmaktadır. Gazeteciler Cemiyeti'ne bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren il temsilcilikleri de bu kapsamda değerlendirilebilir. Ayrıca Türkiye Gazeteciler Federasyonu için de benzer bir yaklaşımı dile getirmek mümkündür. Örnekler bu konudaki yargıyı güçlendirecek mahiyettedir. Mesela 28 Şubat 1997'de Antalya Gazeteciler Cemiyeti ev sahipliğinde toplanan Türkiye Gazeteciler Federasyonu Başkanlar Konseyi'nin 55 Gazeteci Cemiyeti adına yayınladığı bildiriadaki ifadeler, Basın Örgütleri'nin dönemin seçilmiş iktidarı REFAHYOL karşısındaki tutumunu örnekler niteliktedir. REFAHYOL'un yöneticileri ve icraatları bakımından taşıdığı çevresel özellikler dikkate alındığında gazeteci örgütlerinin tutumu, büyük ölçüde, merkezîyetçi bir yaklaşım olarak durmaktadır. Bildiride yer alan; "Halkın gerçekleri öğrenme ve bilgi edinme hakkı demek olan basın özgürlüğünün vazgeçilmez koşulu olan demokrasiyi kararlılıkla koruyacağımızı, demokrasiyi araç olarak kullanıp, kendi dikta rejimlerini dayatmak isteyenlere kesinlikle geçit vermeyeceğimizi açıklarız," (Gazeteciler Cemiyetleri Başkanlar Konseyi, 1997) ifadeleri bu açıdan açıklayıcıdır.

Gazeteciler Cemiyeti'nin Ekim 2009 tarihinde yapılan Olağan Kongresi'nde konuşan dönemin başkanı Nazmi Bilgin de Türkiye'de basın özgürlüğünün hükümetin ve patronların baskısı altında kısıtlandığını belirterek eleştirel bir üslup kullanmaktadır. (Bilgin, 2009) Açıklamaların içeriğine bakıldığında Cemiyetin durduğu yerin merkez olarak tanımlanabileceği görülmektedir.

2.4. Basın Konseyi

Ülkemizdeki meslek örgütleri içinde Basın Konseyi özellikle basın meslek ilkeleri açısından önemli bir yere sahiptir. 1986 yılında Hürriyet Gazetesi Başyazarı Oktay Ekşi başkanlığında kurulan Basın Konseyi (Basın Konseyi Web Sitesi, 2012) gazeteciliğin özdenetimini yerine getirmek amacıyla kurulmuştur. Basın Konseyi'nin ilk icraatlarından birisi 1988 yılında yayınladığı 16 maddelik Basın Meslek İlkeleridir. Meslek İlkeleri, gazetecilere işlerini yaparken dikkat etmeleri gereken noktaları hatırlatmakta ve onları, gazeteciliği ahlaki ilkelere uygun yapmaya davet etmektedir. (Tokgöz, 2001, 434)

Konseyin Eylül 2010'da yayınladığı Türkiye'de iletişim özgürlüğüne yönelik tehditler başlıklı rapor, sorunlara değindikten sonra yapılması gereken birçok yasal düzenleme olduğunu belirtmektedir. Raporda dikkat çeken eleştirel noktalardan birinde AK Parti iktidarına gönderme yapılarak "Ülkemizde iletişim özgürlüğünü tehdit eden birçok yasa maddesi bulunmaktadır, fakat, tüm bu yasa maddelerinden daha büyük tehdit ise, iletişim özgürlüğünü kısıtlamayı meşru gören zihniyettir" (Huduti, 2010) ifadesi kullanılarak AK Parti yöneticilerinin zihin dünyasına gönderme yapılmaktadır.

Basın Konseyi hakkında kamuoyuna yansıyan bilgilere bakıldığında güncel sorunlar karşısındaki tercihlerinden dolayı Konsey'in üye kaybı yaşadığı görülmektedir. Örneğin Turgay Ciner'in sahibi olduğu Sabah Gazetesi ile Mehmet Emin Karamahmet'in sahibi olduğu SHOW TV ve Akşam Gazetesi 8 Nisan 2005'te Basın Konseyi'nden çekilmiştir. Konsey başkanı Oktay Ekşi'nin aynı zamanda Hürriyet Gazetesi başyazarı olduğu için medya karşısında tarafsız

davranmadığı düşüncesi ayrılmanın gerekçesini oluşturmaktadır. ‘Doğan Grubu’ bağlantısını gerekçe göstererek Konseyden ayrılan diğer iki gazete ise Yeni Şafak ve Dünden Bugüne Tercüman gazeteleridir. (Ekşi, 2005) Konsey’e yöneltilen en dikkat çekici eleştirilerin başında medya organları ve çalışanları arasında objektif davranmadığı, âdil olamadığı yönündedir. Bu yaklaşımlardan birini Yerel ve Bölgesel Televizyonlar Birliği Başkanı Şeyda Açıklol Basın Konsey’inden istifa ederken dile getirmektedir. (Akyol, 2010) TRT ve Anadolu Ajansı’nın Basın Konsey’inden istifa gerekçesinde ise kurumun basın etiği gibi hassas bir alanda faaliyet göstermesine rağmen kendi sınırlarına riayet etmediği düşüncesine yer verilir. (TRT Web Sitesi, 2010) **Türkiye Gazeteciler Cemiyeti için de benzer bir tepki dile getirilmektedir.** Bunlardan birinde 500 yerel gazete adına konuşan Yerel Gazeteler Birliği Başkanı Av. Tuğba Atalay, taraflı ve ideolojik bir tutum içinde olduğu gerekçesiyle Türkiye Gazeteciler Cemiyeti’ni kınadıklarını, çünkü Cemiyetin asli işlevini yerine getirmek yerine ideolojik bir tutum takındığını söylemektedir. (Atalay, 2011) Ayrıca Cihan Haber Ajansı da Muhabirlerine yönelik ayrımcı tavır karşısında Basın Konseyi’nin sessiz kalmasından dolayı, Konsey’den ayrılmıştır. (Bilici, 2009) Uygulamalarıyla yayın organları arasında ayırım gözettiği iddia edilerek eleştirilere maruz kalan Basın Konseyi’nin bu tutumunun siyasal yaşamın ayırım çizgilerinden hareketle ele alındığında merkez-çevre ayırımına denk düştüğü görülmektedir. Tercihinin laik merkez yönünde olduğunu ise vurgulamak gerekir. Basın Konseyi’nin böylesi yaklaşımları sonucu üyeler arasında görülmeye başlanan ayrışma, son kertede başka bir meslek örgütünün kurulması için ortam hazırlamıştır. Medya Derneği’nin kurulmasında bu faktörün oynadığı rolü göz ardı etmemek gerekir. Gazeteciler Cemiyeti ve Gazeteciler Federasyonu’nun merkeze meyleden yaklaşımı da gerekçeler arasındadır. Medya Derneği böyle bir zeminde ve zaman diliminde doğmuştur.

2.5. Merkez-Çevre Ayrışması Olarak Medya Derneği

Merkez-çevre teorisinden hareketle ele alındığında Medya Derneği’nin yukarıda isimleri zikredilen basın meslek örgütlerinden farklı bir duruşa sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu özelliğinden dolayı Dernek, kuruluşu itibarıyla, içeriğinden daha çok kurulma amacı ve medya-siyaset-sermaye ilişkisindeki tercihleri bakımından öne çıkmıştır. ‘Kaliteli medya, kaliteli demokrasi’ sloganıyla 22 Mart 2010 tarihinde başlayan kurumsallaşma süreci, taşıdığı ‘çevresel’ nitelikleriyle ön plandadır. Ana akımı temsil eden diğer meslek örgütleri ile kıyaslandığında Derneğin kuruluşu ve sonrasında ayağını bastığı zemin üç noktada farklılık taşımaktadır. Birincisi, meslek örgütü kimliği ile basında faaliyet gösteren örgütler arasında muhafazakâr nitelikli bir kurumun olmamasıyla açıklanabilir. Dernek, bu boşluğu doldurmaya taliptir. İkinci önemli nokta Medya Derneği’nin yönetici yapısına ilişkindir. Medya Derneği’nin Yönetim Kurulunu oluşturan isimler siyasal alanda çevreyi temsil eden siyasi iktidarı destekleyen medya organlarının yöneticilerinden oluşmaktadır. Bu kapsamda dernek kurulduğunda yönetim kurulundaki isimleri Star Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Mustafa Karaalioğlu, Zaman Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ekrem Dumanlı (2014 yılında Dernek üyeliğinden istifa etti), Bugün Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Erhan Başyurt, TRT Genel Müdürü İbrahim Şahin, Turkuvaz Medya Yön. Kur. Bşk. Vekili Serhat Albayrak, Kanal 7 Genel Yayın Yönetmeni Mustafa Çelik, Yeni Şafak Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Yusuf Ziya Cömert ve Türkiye Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Nuh Albayrak’tan oluşmaktadır. Salih Memecan kuruluşundan bu yana Dernek başkanı olarak görev yapmaktadır. Bu yönüyle Dernek yöneticileri, merkez-çevre kuramında çevre olarak tanımlanan kesimle bütünleşen nitelikler taşımaktadır. İlişki ağlarının doğal hinterlandını da aynı minvaldeki isimler oluşturmaktadır. Üçüncü faktör ise derneğin ‘tarafsızlık’ (Memecan, Sabah Gazetesi, 2010) ve ‘demokrasiyi’ (Alpay, 2010) kaliteli medya için olmazsa olmaz şart koşmasında aranabilir.

Diğer yandan Medya Derneği için basına yansıyan eleştiriler onu hükümetteki AK Parti ile aynı dairede değerlendirmekte ve bu yönüyle derneğin taşıdığı çevresel niteliği teyit

etmektedir. Derneğin kuruluşuna tepki gösteren yorumlardan birinde Mustafa Mutlu Vatan gazetesindeki köşesinde “Adı her ne kadar ‘Medya Derneği’ olsa da; yukarıdaki isimlerden de anladığınız gibi, bu aslında bir ‘Yandaş Medya Derneği...’ Yani; yandaş arkadaşlar, başka ülkelerde gazeteci etiğine göre ‘ayıp’ sayılabilecek tavırlarını, dernek kurarak resmileştirmeye soyunuyorlar...” ifadesini kullanmaktadır. Bir haber sitesi de benzer şekilde ele aldığı konuyu alternatif medya yaratma stratejisi ve AK Parti’ye payanda olacak bir yandaş medya birlikteliği şeklinde değerlendirir. Benzer bir eleştiriyi dile getiren medya eleştirmeni Ragıp Duran “Medya Derneği değil iktidar derneği” diyerek tepkisel bir tutum takınır. Bilgi Üniversitesi’nden Esra Arsan ise Medya Derneği’ni “Hükümet yanlısı gazetecilerin yeni bir gazeteciler cemiyet kurma çabası olarak” yorumlar ve Doğan Grubu’nun denetimindeki Basın Konseyi gibi şimdi de İslami kesimin denetiminde olan bir dernek kurulduğunu belirtir. Arsan’a göre bu girişim şımarıkçadır ve tamamen bir vitrindir. Derneğin 3 Kasım 2002’den bu yana Türkiye’yi yöneten AK Parti kadrolarıyla olan politik yakınlığı, zaman zaman AK Partili siyasetçilerin ve ayrıca Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün 11 Haziran 2010 tarihinde derneği ziyaret etmesi çevresel unsurların siyasi yelpazeyle paralel olarak ilk kez etkin bir basın meslek örgütü kurduğuna işaret etmektedir.

Derneğin kısa tarihine bakıldığında basın meslek örgütü kimliğiyle açıklama yapan diğer meslek örgütleri ile aynı karede yer aldığı pek görülmemektedir.¹ Medya Derneği’nin gündeme dair açıklamaları ile Basın Konseyi ve TGC’nin gündeme dair açıklamaları çoğunlukla birbirinin

¹ Örneğin Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazeteciler Sendikası ve Basın Konseyi’nin öncülük ettiği 13 basın meslek örgütü (Türkiye Gazeteciler Derneği, **Çağdaş Gazeteciler Derneği**, Basın Konseyi, Ekonomi Muhabirleri Derneği, **Magazin Muhabirleri Derneği**, Türkiye Foto Muhabirleri Derneği, Radyo TV Yayıncıları Derneği, TV Yayıncıları Derneği, Radyo TV İnternet **Yayıncıları** Federasyonu, Reklamcılar Derneği, **Reklamverenler Derneği**, Uluslararası Reklamcılık Derneği, **Reklamcılık Vakfı**, Türkiye Halkla İlişkiler Derneği, **İletişim Danışmanlığı Şirketleri Derneği**, Kurumsal İletişimciler Derneği) Ergenekon Davası kapsamında ‘darbeye teşebbüs iddiasıyla’ yargılanmaları devam eden gazeteciler Tuncay Özkan, Ergün Poyraz ve Mustafa Balbay’ın serbest bırakılması için yaptıkları açıklamaya Medya Derneği -kamuoyunda yankı uyandırabilecek şekilde- karşıt bir açıklamayla cevap verebilmektedir. Bir başka örnek ise şu şekildedir. Türkiye Gazeteciler Sendikası’nın organize ettiği ve Gazetecilere Özgürlük Platformu’nun desteklediği (Ağustos 2010 tarihinde Basın Konseyi’nde yapılan bir toplantıda kurulan platforma şu meslek örgütleri katılmaktadır: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC) Başkanı Orhan Erinc, Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) Başkanı Ercan İpekçi, Türkiye Gazeteciler Federasyonu (TGF) Başkanı Atilla Sertel, Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi, Basın Konseyi Genel Sekreteri Oktay Huduti, Basın Enstitüsü Derneği Başkanı Ferai Tınç ve Genel Sekreteri Yurdanur Atadan, Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD) Başkanı Ahmet Abakay, Ekonomi Muhabirleri Derneği Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Kaya, Gazete Sahipleri Derneği Genel Sekreteri Rüştü Bozkurt, Haber-Sen Yönetim Kurulu üyesi Mehmet Demir, İzmir Gazeteciler Cemiyeti Başkan Yardımcısı Ali Ekber Yıldırım, Kültür Turizm ve Çevre Gazetecileri Derneği Başkanı Ali Tarık Hatipoğlu, Türkiye Spor Yazarları Derneği Asbaşkanı İlyas Namoğlu ile Profesyonel Haber Kameramanları Derneği temsilcileri yer alır) (<http://www.haberturk.com/medya/haber/545940-gazetecilere-ozgurluk-platformu-olusturuldu>. Erişim: 21 Mart 2013) ‘tutuklu ve hükümlü gazeteci yakınlarıyla dayanışma gün’leri bunlar arasındadır. 5 Temmuz 2011’de Ankara’da yapılan faaliyet bunlardan birisidir. (<http://www.tgs.org.tr/>. Erişim: 20 Mart 2013) Medya Derneği ise gözaltına alınan gazetecilerle ilgili genel yaklaşımını ortaya koyan bildirisinde; “Meslek dışına çıkarak cunta ve darbe faaliyetlerine iştirak etmek gibi ciddi iddialar söz konusu olduğunda, hukuki süreci sonuna kadar beklemek gerektiği” noktasına ısrarla vurgu yaparak diğer meslek örgütlerinden ayrılmaktadır. Benzer şekilde Medya Derneği ile isimleri zikredilen diğer basın meslek örgütleri arasındaki yaklaşım farklarından birisi son olarak Deniz Feneri E.V davası kapsamında gözaltına alınan Kanal 7 yöneticilerinin durumunun yorumlanmasına da yansır. Başta merkez medya olmak üzere birçok gazete ve televizyon gözaltına alınan Deniz Feneri yöneticilerini suçlu ilan ederek yayın yaparken Medya Derneği; “*Medya kuruluşlarının son gelişmeler karşısında gösterdikleri çifte standardın mesleğimiz adına olumsuz bir gelişme olarak kaydedilmesi gerekir.*” (<http://medyaderneği.org/medya-derneği-aciklamasi>, Erişim: 13 Temmuz 2011) Açıklamasıyla duruşunu belli eder. Bu açıklamasında da olduğu gibi Medya Derneği Ergenekon Davası, Balyoz Davası ve Deniz Feneri Davası gibi ülke gündemini yakından meşgul eden konularda diğer meslek örgütleriyle kıyaslanırsa farklı bir çizgide hareket etmektedir.

zıddı içeriklere sahiptir. Medya Derneği, sadece bu tutumuyla bile 'laik merkez, muhafazakâr çevre' denklemine çevreyi temsil etmektedir.

Sonuç

Doğu Batı Dergisindeki makalesinde Levent Gönenç, merkez ve çevre arasındaki mücadelenin belirli evlerde gerçekleştiğini belirtmektedir. Bu evler ise 'iktidar evi, siyasi partiler evi ve sivil toplum kuruluşları evi' olarak üç sütun üzerinde oturmaktadır. Bu evlerdeki aktörler siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alana dair bakış açısındaki ideolojik farklılıktan dolayı birbirleriyle mücadele etmektedir. (Gönenç, 2006, 129–152) Yukarıdaki analizden hareketle, Levent Gönenç'in vurguladığı üç mücadele evine bir başka öge daha ekleyerek, medyayı ve burada üzerinde durulduğu şekliyle medya meslek örgütlerini mücadele evlerinin dördüncüsü olarak belirtmek gerekmektedir. Medya Derneği'nin kurulma şekli ve sonrasında izlediği yol haritası bu mücadele biçimini ispatlar niteliktedir.

Gazete, TV ve internet özelinde medya organlarında gerçekleşen ayrışma aynı zamanda basın meslek örgütlerinde de sık sık görülebilmektedir. Bu yüzden Şerif Mardin'in merkez-çevre teorisiyle geliştirdiği yaklaşım, ülkemiz medyasındaki mücadeleyi çözmek için kullanılabilir bir teorik yaklaşım durumundadır. 2010 yılında kurulan Medya Derneği, temsil yelpazesindeki kapsayıcılığı ve kuruluş sürecine dayanak oluşturan nedenler bakımından tamamlayıcı bir örnektir.

Medya Derneği'nin kuruluş süreci ve dernek yöneticilerinin nitelikleri, çalışmanın amacı açısından oldukça kapsayıcı görünmektedir. Aynı şekilde analiz sürecinde Medya Derneği'nden önce kurulan Basın Birliği, TGC ve Basın Konseyi de gerek açıklamalarının içeriği gerekse toplumsal problemler karşısında sundukları çözüm önerilerinin rengi bakımından tamamlayıcı verileri sunmaktadır. Merkez-çevre teorisinin dinamiğini oluşturan 'mücadele' vurgusu aynı zamanda gazete, dergi, internet ve TV başta olmak üzere medya mülkiyeti kapsamına giren bütün alanlarda görülmektedir. Farklı siyasal bakış açıları, kendilerini medya aracılığıyla görünür hale getirmektedir. Medya Derneği de merkez-çevre mücadelesinin sonucu olarak kurulmuştur. İki yapı arasındaki mücadele aslında medyanın genelinde varlığını koruyan bir olgudur ve bu yönüyle Medya Derneği, 'meslek örgütleri' alanında faaliyette bulunmaktadır. Teoriden hareketle belirgin bir mücadele alanı olarak medyanın özeldir meslek örgütleri alanında genelde ise tüm medyayı kuşatacak şekilde Türkiye'deki çekişme alanlarından birisi olduğunu söylemek mümkündür. Bu yönüyle de merkez-çevre mücadelesi medya alanında da varlığını sürdürmektedir.

Yine Şerif Mardin'in aynı makalesinden ilhamla söylemek gerekirse, Medya Derneği'nin geleceğini belirleyecek olan şey de Dernek yöneticilerinin siyasal ve sosyolojik tercihleriyle doğru orantılıdır. Bu durum Derneğin güçlü bir şekilde yoluna devam edip edemeyeceğini ve kalıcı olup olamayacağını belirleyecektir. Medya Derneği yöneticileri muhafazakâr ve liberal yayın organlarının yöneticilerinden oluşmakla birlikte gündelik problemler karşısında farklı bakış açılarına sahiptirler. Dernek, yatay olarak büyüyerek güçlenmek yerine, farklılıkların izini takip ederek dikey olarak bölünmeye uğrarsa, gücünü ve etkisini kaybetme tehlikesiyle karşılaşacaktır. Şerif Mardin'in son tahlilde çevre için dikkat çektiği analiz burada da geçerlidir. Sivil toplum örgütleri ittifak bütünlüğünü koruyarak yoluna devam edebilecek mi, yoksa parçalanarak farklı kurumlar altında bir gelecek arayışına mı girecek? Dolayısıyla Mardin böylesi tercihlerin neden olabileceği yeni yer değiştirmeleri ve ittifakların parçalanabileceğine işaret eder. Medya alanında faaliyet gösteren çevresel nitelikli bir meslek örgütü olarak Derneğin kısa ve uzun vadede yüzleşeceği en büyük risk alanını da Mardin'in dikkat çektiği ince çizgi oluşturmaktadır.

Nitekim 2010 yılında kurulan Medya Derneği'nin kendi içindeki muhafazakâr ve liberal referanslı kesimleri bir arada tutan bütünsel görünümünün 2013 yılı sonu itibarıyla zedelendiği,

üye kurumlar arasında ayrışmalar yaşandığı ve bir yol ayrımının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu çalışmanın kapsamına girmeyen yakın dönemde ortaya çıkan siyasi tartışmalar Medya Derneği için güç birliği yapan tarafları farklı cephelere iterek derneğin medya nezdinde üretmeye aday olduğu güç merkezi pozisyonunu ortadan kaldırmış ve yeniden özellikle medya meslek örgütleri alanında başlangıç noktasına dönmüştür. Bu çalışma hazırlandığında Medya Derneği, resmi olarak kapanmamış olsa da faaliyetlerine ara vermiş ve kamuoyunu ilgilendiren konularda sessizliğe bürünmüştür. Derneğin kuruluşunda yer alan bazı üyeler de istifa ederek ayrılmıştır. Makale, amacı bakımından Medya Derneği'nin ilk kuruluş nedenlerine ve hangi zemin üzerinde durduğuna odaklandığı için gelinen nokta kapsam dışında bırakılmış ve yeni durum başka bir çalışmanın nesnesi olarak önerilmiştir.

Kaynakça

- Akçura, Y. (2005). Üç Tarz-ı Siyaset. İstanbul: Lotus Yayınları.
- Akyol, Ş. (2010, Kasım 04). Mayıs 13, 2013 tarihinde Haber 7 Web Sitesi: www.haber7.com adresinden alındı
- Alemdar, Z. (1990). Oyunun Kuralı Basında Özdenetim. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Alpay, Ş. (2010, Nisan 10). Zaman Gazetesi .
- Atalay, T. (2011, Şubat 16). Gazeteciler Cemiyetini Sert Sözlerle Eleştirdi. Mayıs 15, 2013 tarihinde Flash Haber Malatya: http://www.flashhabermalatya.com/inx/haber-9460-Gazeteciler_Cemiyetini_Sert_Sozlerle_Elestirdi.html adresinden alındı
- Aydın, M. (2002). Siyasetin Sosyolojisi. İstanbul: Açılım Kitap.
- Bilgin, N. (2009, Ekim 3). Nisan 30, 2013 tarihinde Net Gazete Web Sitesi: <http://www.netgazete.com> adresinden alındı
- Bilici, A. (2009, Nisan 15). Dağda Kalsam Beni Kurtarır Mısın Paşam. Zaman Gazetesi .
- Çarkoğlu, A., & Toprak, B. (2006). Değişen Türkiye’de Din, Toplum ve Siyaset. İstanbul: TESEV Yayınları.
- Çitoğlu, A., & İğci, N. (2010). Türkiye Gazeteciler Cemiyeti 64. Yıl Albümü 1946-2010. İstanbul: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.
- Ekşi, O. (2005, Mayıs 9). Mayıs 12, 2013 tarihinde Basın Konseyi: http://www.basinkonseyi.org.tr/lang_tr/news_detail.asp?newID=106 adresinden alındı
- Gökman, M. (1970). Sedat Simavi Hayatı ve Eserleri. İstanbul: Apa Ofset.
- Göle, N. (1997). 80 Sonrası Politik Kültür. E. Kalaycıoğlu, & A. Y. Sarıbay içinde, Türkiye’de Siyaset, Süreklilik ve Değişim (s. 514). İstanbul: Der Yayınları.
- Gönenç, L. (2006). 2000’li Yıllarda Merkez Çevre İlişkilerini Yeniden Düşünmek. Toplum ve Bilim Dergisi , s. 129-152.
- Huduti, E. O. (2010, Ağustos 25). Basın Konseyinin Türkiye’de İletişim Özgürlüğüne Yönelik Tehditler Raporu. Mayıs 14, 2013 tarihinde Basın Konseyi Web Sitesi: www.basinkonseyi.org.tr adresinden alındı
- İskit, S. (1939). Türkiye’de Matbuat Rejimleri. Ankara: Matbuat Umum Müdürlüğü.
- Kahraman, H. B. (2008). Türk Siyasetinin Yapısal Analizi-1. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Kaplan, Y. (2011, Haziran 10). Yol Ayrımı. Yeni Şafak Gazetesi .
- Karpat, K. (2003). Kemal Karpat’la Syaset Tarihi Üzerine. G. Çetinsaya içinde, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (s. 400-401).
- Koloğlu, O. (1994). Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Basın. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Koloğlu, O. (1999). Meya - Devlet ve Sermaye. Birikim Dergisi, Sayı: 117.
- Kongar, E. (1998). 21. Yüzyılda Türkiye- 2000’li Yıllarda Türkiye’nin Toplumsal Yapısı. İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Mardin, Ş. (1999). Türk Modernleşmesi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mardin, Ş. (1999). Türkiye’de Toplum ve Siyaset. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Memecan, S. (2010, Mart 23). Sabah Gazetesi .
- Özbudun, E. (2007, Ağustos 17). Zaman Gazetesi .
- Özbudun, E. (1995). Türkiye’de Devlet Seçkinleri ve Demokratik Siyasal Kültür. E. Özbudun, L. Köker, & E. Kalaycıoğlu içinde, Türkiye’de Demokratik ve Siyasal Kültür (s. 8). Ankara: Türk Demokrasi Vakfı.
- Özgen, M. İ. (1994). İnsanlık ve Sosyolojik Boyutlarıyla Basın Meslek Ahlakı ve Yasalar. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Özgen, M. (2000). Türkiye’de Basının Gelişim ve Sorunları. İstanbul: Doğan Ofset.
- Özgen, M. (2005). Osmanlıdan Günümüze Yazılı Basın ve Siyaset İlişkisi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 23.
- Shils, E. (2002). Merkez ve Çevre. Türkiye Günlüğü, 86.
- Tokgöz, O. (2001). Temel Gazetecilik. İstanbul: İmge Kitapevi.
- Toprak, B. (1997). Türkiye’de Dinin Denetim İşlevi . E. Kalaycıoğlu, & A. Y. Sarıbay içinde, Türkiye’de Siyaset, Süreklilik ve Değişim (s. 395). İstanbul: Der Yayınları.
- Topuz, H. (2003). Türk Basın Tarihi. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Türkiye Gazeteciler Federasyonu. (1997, Şubat 28). BK 6. Toplantısı. Mart 27, 2013 tarihinde tgf Web Sitesi: http://www.tgf.com.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=94:bk-6-toplants-28.021.997-antalya&catid=49:toplant&Itemid=94 adresinden alındı (tarih yok).
- Nisan 25, 2013 tarihinde Basın Konseyi Web Sitesi: http://www.basinkonseyi.org.tr/lang_tr/ adresinden alındı
- (2010, Kasım 04). Mayıs 13, 2013 tarihinde TRT Web Sitesi: <http://www.trt.gov.tr> adresinden alındı